

Lyngdal kommune
Postboks 353
4577 LYNGDAL

Deres ref: PLANID 202114
Vår ref: 2024/103894
Dato: 20.06.2024
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

UTTALELSE TIL HØRING AV FORSLAG TIL KOMMUNEPLANENS AREALDEL LYNGDAL KOMMUNE 2024-2033, PLANID 202114

Viser til forslag til kommuneplanens arealdel for Lyngdal kommune 2024-2033, PlanID 202114, mottatt til offentlig ettersyn 8. mai 2024 fra Lyngdal kommune.

Revisjonen av arealdelen omfatter:

- ✓ Sentrumsarealene i Lyngdal
- ✓ Sjøområdene i hele kommunen
- ✓ Utarbeidelse av et felles arealplankart for hele kommunen
- ✓ Samordning av bestemmelser mellom de to tidligere kommunene, Audnedal og Lyngdal.

Mattilsynet er statlig sektormyndighet for områdene planter, fisk, dyr, mat og drikkevann. Som høringsinstans til arealplaner har Mattilsynet i oppgave å bidra til at arealplanen ivaretar nasjonale og regionale interesser innenfor våre forvaltningsområder.

Mattilsynets uttalelse til forslag til kommuneplanens arealdel (KPA):

Drikkevann

Mattilsynet forvalter drikkevannsforskriften (forskrift om vannforsyning og drikkevann FOR-2016-12-22- 1868). Vårt ansvarsområde i forhold til planarbeid er knyttet til beskyttelse av eksisterende og framtidige drikkevannskilder og leveringssikkerhet for trygt og nok drikkevann til innbyggerne.

Oversikt over drikkevannskilder:

Drikkevannskildene skal være synlige i plankartene sammen med hensynssoner og bestemmelser. For hensynssone til drikkevannskildene skal det være relevante, og i tilstrekkelig grad konkrete bestemmelser om tiltak og aktiviteter som ikke tillates.

I plankart 5: "Utdrag av kommuneplanens arealdel med sikringssone - nedslagsfelt drikkevann" er kommunens drikkevannskilder markert med hensynssone H110. Plankart 6: "Utdrag av kommuneplanens arealdel med sikringssone - område for grunnvannsforsyning" viser grunnvannsforekomster med hensynssone H120. Areal avsatt til ny reservevannforsyning er markert som "A2 annen bebyggelse" på kommunekartet.

Reservevannforsyning på Prestneset er ikke markert med hensynssone H120, selv om det er en grunnvannsforekomst og bestemmelsene beskriver dette.

Bortsett fra "reservedrikkevann Prestneset", er ikke grunnvannsforsyninger (H120) fulgt opp med bestemmelser. Dette gjelder for eksempel grunnvannsforsyningen på Kvås som er markert på plankart 6. Gjennom annet planarbeid er vi gjort kjent med følgende hensynssonebestemmelser som skal sikre grunnvannsbrønnen på Kvås mot forurensing:

"Det er regulert inn sikringssoner rundt Kvås vannverk (grunnvannsbrønn) med følgende hensynssonebestemmelser:

Sikringssone - grunnvannsforsyning H120 H120_1 – H120_2 er regulert til sikringssoner for grunnvannsforsyning.

Innenfor H120_1 tillates ikke oppføring av bygninger og anlegg utenom bygg og anlegg som er nødvendig for vannverkets anlegg, drift og vedlikehold, bruk av naturgjødelse, plantevernmidler (pesticider), infiltrasjon av avløpsvann i grunnen, forbud mot camping/teltslagning/oppstilling campingbiler, forbud mot lagring av oljer/drivstoff, forbud mot beiting, tømmeropplag og uttak av masser.

Innenfor H120_2 tillates ikke infiltrasjon av avløpsvann i grunnen, bruk av plantevernmidler (pesticider), fylling av drivstoff på traktorer og større maskiner, forbud mot masseuttak dypere enn 1,0 m over normal grunnvannstand, lagring av olje og drivstoff skal foregå på tett tank med oppsamlingssystem tilsvarende lagertankens volum"

Det er viktig at grunnvannsforsyninger med hensynssone H120 følges opp med bestemmelser, slik det er gjort for drikkevann med hensynssone H110 og reservedrikkevann Prestneset.

I forslag til bestemmelser kommuneplanens arealdel 2024-2033, Kapittel 5 Hensynssoner (§ 11-8), er følgende bestemmelser knyttet til drikkevann:

"§ 5.1 Hensynssone drikkevannsforsyning H110 (§ 11-8 a)

Innenfor nedbørsfeltet for drikkevannskildene i kommunen tillates ikke ny aktivitet eller fysiske inngrep som kan medføre fare for forurensning av vannkilden. I tilknytning til eksisterende boligbebyggelse kan det tillates tiltak etter PBLs § 20-2 og § 20-3. Tiltaket må ikke være i konflikt med hensynssonen.

5.1.1 Hensynssone reservedrikkevann Prestneset, område A2.

Hensynssone H120_1 – Arealet utgjør ca 30 daa og er den vestre delen av neset. Her tillates det ikke beiting med husdyr. Området kan fritt brukes til friluftformål.

Hensynssone H120_2 - Det vil i denne sonen være tillatt med vanlig landbruksdrift, herunder beiting. Kloakkutslipp og lagring av drivstoff/oljer og kjemikalier vil ikke være tillatt."

Bestemmelsene til drikkevannsforsyning med hensynssone H110 er lik for alle kilder, uavhengig av type eller klausulering. I praksis kan det være ulike restriksjoner/ bestemmelser knyttet til en løsmassebrønn enn til en overflatevannkilde. Vi anbefaler at kommunen gjør en grundig vurdering av om bestemmelsene er konkrete nok med hensyn til hvilke tiltak og aktiviteter som ikke tillates. Det bør også tydelig fremgå om kilden er klausulert.

Oversikt og vurdering av vann og avløp i kommunen

Der hvor KPA gir retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging, skal planbeskrivelsen gi en særskilt vurdering og beskrivelse av tilgangen til helsemessig trygt og nok drikkevann og avløp – en konsekvensutredning (KU) – etter plan og bygningsloven § 4-2. KPA må inneholde krav om at vann og avløp skal være ferdig etablert, og ha sikker levering av tilstrekkelige mengder vann av drikkevannskvalitet, før boliger, fritidsboliger mv. tas i bruk. Dette betyr at rekkefølgebestemmelsene stiller krav til god leveringssikkerhet før utbygging, og stiller krav til at det er hygienisk betryggende drikkevann før bygningene tas i bruk. Bestemmelsene må videreføres som rekkefølgebestemmelser i reguleringsplanene.

I konsekvensutredningen av arealinnspillene inngår vurdering av tilgang til vann og avløp. Det er stilt generelt krav i bestemmelsene om at reguleringsplaner skal vise planer for vann- og avløp. I tillegg står det at:

“§ 2.4 Krav til VA, veg og annen infrastruktur (§ 11-9 nr. 3): Alle anlegg for vann og avløp skal følge gjeldende VA-norm.

2.4.1 Vann- og avløpsanlegg, inkludert installasjoner for håndtering av overvann og spillvann, som skal overskjøtes til kommunen skal dimensjoneres og bygges i henhold til den til enhver tids gjeldende VA-norm for Lyngdal kommune.”

Vi vurderer ut fra dette at KPA ivaretar drikkevannshensyn i forbindelse med planlagt utbygging/arealdisponering.

Tilknytning til eksisterende vannforsyning, eller større fellesanlegg

Når det planlegges utlegging av nye bolig- (herunder fritidsboliger) eller industriområder, eller fortetting innenfor eksisterende bebyggelsesområder, må kommunen vurdere muligheten for å knytte disse til eksisterende vannforsyningssystemer i nærheten eller om nødvendig til nytt fellesanlegg. Kommunen må ha målsetninger om å øke tilknytningen til eksisterende vannforsyningssystemer. Mattilsynet forventer at kommunen lager en plan for at alle fastboende innbyggere har tilgang til nok og trygt drikkevann.

Nye fellesanlegg skal være eid av kommunen når de er av en viss størrelse, som bestemt i Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) §§ 1 og 2. Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til annet eierskap ved etablering av nye vannforsyninger/anlegg, disse skal da organiseres som andelslag eid av brukerne. Mattilsynet erfarer at fellesanlegg med kommunalt eierskap sikrer stabile forhold og systematisk oppfølging av vannforsyningen.

Innspill nr.26 Åveslandsbakkane gjelder utvidelse av et eksisterende boligområde. Området har, ifølge konsekvensutredningen: *“privat VA infrastruktur i dag. Pågår forhandlinger og ferdigstillelse slik at kommunen overtar anlegget”.*

Vi forventer at kommunen overtar anlegget, slik det er planer om, for å sikre stabil drift av vannforsyningen.

Fremtidige drikkevannskilder

I planbeskrivelsen står det: *“Kommunen ser et økende behov for å sikre og forbedre vannforsyningen. Undersøkelser viser at det er gode muligheter for uttak av vann med god kvalitet på Prestneset. Det er i planforslaget satt av et areal på cirka 174 daa som er tenkt benyttet til reservevannsforsyning inkludert sikkerhetsområde.”*

Arealet er markert på kommune kartet og det er foreslått konkrete hensynssonebestemmelser. Innspillet til reservevannforsyning på Prestneset er konsekvensutredet. I vurderingen står det blant annet at: *“Forstudie viser at området er velegnet til etablering av vannforsyning”*. Videre står det at *“Hele området ligger innenfor flomsone for 200 års flom med klimapåslag”*, men dette løses ved at *“anlegget må bygges på flomsikker kotehøyde.”*

Lyngdal vannverk har ingen reservevannforsyning i dag, og er dermed sårbare i forhold til leveringssikkerhet ved langvarig bortfall av vann. Det er derfor viktig å få på plass en reservevannforsyning, slik det er foreslått i KPA.

Konklusjon drikkevann:

Kommunen må vurdere om areal til reservevannforsyning Prestneset bør markeres som hensynssone H120 på Plankart 6: *“Utdrag av kommuneplanens arealdel med sikringssone - område for grunnvannsforsyning”*.

- Det må legges inn hensynssonebestemmelser for grunnvannsforsyninger H120 som er markert på Plankart 6: *“Utdrag av kommuneplanens arealdel med sikringssone - område for grunnvannsforsyning”*.
- Vi anbefaler at kommunen gjør en grundig vurdering av om bestemmelsene til drikkevannsforsyning med hensynssone H110 er konkrete nok med hensyn til hvilke tiltak og aktiviteter som ikke tillates. Det bør også tydelig fremgå hvilke kilder som er klausulert.
- Vi forventer at kommunen overtar ansvar for drikkevannsforsyning knyttet til boligfelt Åveslandsbakkane.
- Mattilsynet er svært positive til at det er konkrete planer for etablering av reservevannforsyning i Lyngdal og at planene forankres i KPA.

Plante helse - hindre smittespredning av planteskadegjørere

Mattilsynet forvalter plante helse forskriften (Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere FOR-2000-12-01-1333.). I tilknytning til plante helse er Mattilsynets ansvarsområde å forhindre spredning av planteskadegjørere som kan ha alvorlige samfunnsøkonomiske konsekvenser. Uønsket spredning kan skje både med jordmasser som flyttes og med maskiner med rester av jord, frø og planter. Faren for spredning er størst fra områder med tidligere eller nåværende dyrka mark.

Planbeskrivelsen har en konsekvensutredning av alle innkomne innspill til endret arealbruk, inkludert konklusjon hvorvidt de er innlemmet i planforslaget eller ikke. I forslaget til arealplan legges det minimalt opp til ny utbygging på dyrka mark. Vi ser likevel at flere av de anbefalte forslagene berører små arealer av dyrka mark. Dette gjelder for eksempel innspill nr P3- Rom: *“Innspillet innebærer at 0,9 daa fulldyrka jord går tapt”* og innspill nr. P6 - Vottebakken/Knuten, Oftedal: *“Medfører tap av skog og mindre areal fulldyrka jord”*.

Forekomst av eventuelle rødlistearter og fremmede arter inngår i konsekvensutredningen og Miljødirektoratets naturbase er en av kildene som vurderingene baserer seg på. I forbindelse med innspill nr. 23 Berry Alloc står det følgende i konsekvensvurderingen under *“Oppfølging (avklaringer/utredningsbehov) i videre planarbeid og avbøtende tiltak:”* *“I tillegg må planarbeidet ta høyde for å begrense risiko for spredning av fremmede arter i forbindelse med massetransport i anleggsfasen.”* Det står ikke noe om massehåndtering i forbindelse med innspill P3 eller P6.

Eventuell forekomst av planteskadegjørere, eller fare for spredning av disse, inngår ikke i konsekvensutredningen av de ulike innspillene. Vi kan heller ikke se at bestemmelsene stiller krav til massehåndtering for å sikre mot spredning av planteskadegjørere.

Skadelige fremmede plantearter er ikke det samme som planteskadegjørere. Fremmede plantearter er arter som ikke er naturlig hjemmehørende i et område og som har egenskaper som gjør at de kan fortrenge stedegne planter og ha negativ innvirkning på det biologiske mangfoldet. Det er Miljødirektoratet som forvalter regelverket om fremmede arter. Mattilsynet forvalter forskrift om plantehelse som blant annet omhandler planteskadegjørere. Spredning av planteskadegjørere/ karanteneskadegjørere påvirker plantehelse og kan medføre store konsekvenser for planteproduksjon hvis de får etablere og spre seg.

Matloven stiller krav om at enhver skal utvise nødvendig aktsomhet, slik at det ikke oppstår fare for utvikling eller spredning av planteskadegjørere. Det er viktig at kommuner og entreprenører som skal planlegge og/eller utføre anleggsarbeid, er seg sitt ansvar bevisst.

Der det er relevant må det lages bestemmelser som vil forebygge overføring av kjent og ukjent smitte med masser av stein, grus, jord med mer. Det må stilles krav med vilkår til entreprenører, tiltakshavere og annen relevant virksomhet for å sikre at de er kjent med status for ulike skadegjørere og setter inn nødvendige tiltak. Bestemmelser må sikre at entreprenører og tiltakshavere innhenter informasjon fra Mattilsynet om planteskadegjørere som grunnlag for nødvendige tiltak. Bestemmelsene må videreføres som rekkefølgebestemmelser i reguleringsplanene.

Konklusjon plantehelse:

Det er viktig å hindre spredning av planteskadegjørere i forbindelse med anleggsvirksomhet og flytting av jordmasser, spesielt fra dyrka mark. Vi forventer derfor at det innarbeides bestemmelser i dette forslaget til KPA som ivaretar hensynet til plantehelse.

Hensyn til fiskehelse og fiskevelferd hos akvatiske dyr

Mattilsynet har forvaltningsansvar for å ivareta god velferd hos fisk og tiftokreps og fremme god helse hos akvakulturdyr og andre akvatiske dyr. (Jf. Forskrift om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr FOR-2008-06-17-819 og Forskrift om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften) FOR-2008-06-17-822).

Mattilsynet peker på at det er særlig plikt til aktsomhet med tanke på å forebygge og forhindre risiko for spredning av smittsomme sykdommer til dyr, medregna akvatiske dyr. Dyrevelferdsloven sier at dyr, inkludert akvatiske dyr, skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Mattilsynet forvalter regelverk som omhandler fiskehelse og fiskevelferd i etablerte akvakulturanlegg og ved etablering av nye anlegg. Mattilsynet tar hensyn til helsa og velferden både til oppdrettsfisk og viltlevende fisk.

I tillegg til gjeldende regelverk har Mattilsynet ei etableringsretningslinje som man bruker ved vurdering av søknader. Det er blant annet krav om en minsteavstand mellom lokaliteter og at man må koordinere brakklegging for samme arter. Ved etablering av nye anlegg i områder satt av til

akvakultur, er avstand mellom lokaliteter viktig med tanke på smitte. Det ligger ofte andre akvakulturlokaliteter i områder der man ønsker å gjennomføre endringer i lokalitetsstruktur/anlegg, og disse eksisterende anleggene må det tas hensyn til i planlegging av et eventuelt nytt eller endra anlegg - både på land og i sjø. Det er viktig at anlegg ikke kommer i konflikt med hverandre når det gjelder å ivareta helse og velferd til akvatiske dyr. Avstand mellom anlegg utgjør her en sentral risiko, og vurderinger vil for eksempel i sammenheng med landbaserte anlegg være knyttet til punkt for inntak og utslipp av vann (og eventuelt avfall). Dette gjelder både med hensyn til smitte og forurensing i området.

Ved vurdering av etableringssøknader vurderer vi smitterisiko internt i anlegg og eksternt til vill laksefisk og andre akvakulturanlegg, både når det gjelder lakselus og andre smittsomme sykdommer. I tillegg vurderer vi om forholdene i anlegget legger til rette for god velferd for oppdrettsfisk.

Selv om et område er satt av til akvakultur i arealplanen, vil ikke nye lokaliteter automatisk bli godkjent. Mattilsynet må i hvert enkelt tilfelle vurdere smittepress for lakselus og sykdommer til eksisterende lokaliteter og villfisk, i tillegg til at man vurderer om lokaliteten er egnet. Mattilsynet vil avslå søknader som ikke oppfyller krava i regelverket.

Det er viktig at det blir satt av tilstrekkelig plass i arealplanen for områder til akvakultur slik at det er mulig å overholde kravene til minsteavstand mellom lokaliteter. Det må heller ikke settes av areal i områder som åpenbart ikke er egnet til akvakultur.

Konklusjon fiskehelse og fiskevelferd:

Mattilsynet har ingen ytterligere kommentarer til akvakultur på dette stadiet i planarbeidet, men vil kunne gå nærmere inn på detaljer og eventuelle vilkår for etablering/endring i sammenheng med en eventuell etableringssøknad.

Med hilsen

Nina Merete Vehus
Avdelingssjef
Mattilsynet Avdeling Agder

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Kopi til
Statsforvalteren i Agder

Postboks 504

4804

ARENDAL